

"List do Efezjan" Katolicki Komentarz do Pisma Świętego

Peter S. Williamson. Wydawnictwo "W drodze", Poznań 2022

Życie mądrze (Ef 5,15-17)

NT: Kol 1,9; 4,5; Rz 12,2; Flp 2,15

KKK: rozeznawanie i wypełnianie woli Bożej, 2824-2826, 2847-2849

[5,15-17] Baczcie więc pilnie, jak postępujecie: nie jak niemądrzy, ale jak mądrzy. Wyzyskujcie chwilę spokojną, bo dni są złe. Nie bądźcie przeto nierozsądni, lecz usiłujcie zrozumieć, co jest wolą Pana.

Przypomniawszy czytelnikom ich chrzest (5,14), dzięki któremu są oni teraz „**światłością w Panu**” (5,8), Paweł ponownie zachęca ich do właściwego chrześcijańskiego sposobu postępowania.

W wersetach tych używa słownictwa typowego dla literatury mądrościowej Starego Testamentu, zwłaszcza Księgi Psalmów, Księgi Przysłów i Księgi Mądrości Syracha – słów takich jak postępujecie (dosłownie: „chodźcie”), niemądrzy, mądrzy, nierozsądni oraz zrozumieć.

Kościół pierwotny opierał się na starotestamentowej literaturze mądrościowej w nauczaniu katechumenów, jak mają żyć, tak konsekwentnie, że Księgę Mądrości Syracha zaczęto nazywać Eklezjastykiem, „Księgą kościelną”.

Mądrość Biblijna nie jest wiedzą teoretyczną czy naukową, lecz raczej natchnionym zrozumieniem praktycznym, jak żyć, które płynie z refleksji nad ludzkim doświadczeniem i słowem Bożym (Ps 1,2).

Mądre postępowanie wypływa z bojaźni Pańskiej, czyli z nabożnego posłuszeństwa Bogu i Jego nakazom.

Postępowanie głupie jest czymś dokładnie odwrotnym: postępowaniem nieprzemyślanym, takim, które jest sprzeczne z nakazami Bożymi i cechuje życie ludzi nieznających Boga.

„Mówi głupi w swoim sercu: Nie ma Boga” (Ps 14,1; 53,1).

Postępowanie naprawdę mądre to postępowanie moralne, i pozwala ono odnieść prawdziwy sukces w życiu. „Mądrość” jest zatem zwięzłym sposobem opisanego chrześcijańskiego stylu życia.

Jednakże Pawłowa zachęta do mądrości różni się od ponadczasowego nauczania mądrościowego Starego Testamentu pod dwoma względami:

1. Paweł kładzie nacisk na decydujący okres, w jakim żyją jego czytelnicy: dni są złe. Chrześcijanie żyją w momencie nakładania się na siebie dwóch epok, mianowicie obecnego panowania ciemności (6,12) oraz przyszłego królestwa Chrystusa, które zainaugurowało Jego zmartwychwstanie. Paweł nakłania więc czytelników do wykorzystania czasu, którym dysponują: wyzyskujcie chwilę sposobną, dosłownie „wykupując” lub „uwalniając” obecny moment, czyniąc dobro.
2. Paweł proponuje kryterium wyłącznie chrześcijańskie. Mówiąc nadal językiem mądrościowym, stwierdza: „Nie bądźcie głupi” – taki jest dosłowny sens wersetu 17a – lecz usiłujcie zrozumieć, co jest wolą Pana. Podobnie jak w 5,10, Paweł prosi czytelników o rozważenie, czego pragnie Jezus. Mądrość chrześcijańska nie opiera się na ludzkim doświadczeniu ani na samej Torze, lecz na relacji ze zmartwychwstałym Panem, od którego chrześcijanie otrzymują zdolność rozeznawania i czynienia tego, co jest Mu miłe, z pomocą mieszkającego w nich Ducha (Rz 8,3-14).

Napełnianie się Duchem (Ef 5,18-20)

ST: Prz 20,1; 23,31-35

NT: 1 P 4,3-4; Rz 13,13-14; Kol 3,16-17; 1 Kor 14,26

KKK: pijaństwo, 2290; Duch Święty w celebracjach liturgicznych, 1104-1109; śpiew, 1156-1158

Zachęciwszy czytelników, żeby nie byli tak głupi jak otaczające ich społeczeństwo, Paweł stosuje tę ogólną zasadę do innego rodzaju niewłaściwego zachowania, które było charakterystyczne dla pogańskiej społeczności: imprez alkoholowych.

Alternatywnym „upojeniem” polecanym przez Pawła ma być napełnienie się Duchem.

Następnie apostoł opisuje pełne Ducha zachowania, które chrześcijanie powinni się starać przejawiać (5,19-20).

[5,18] I nie upijajcie się winem, bo to jest przyczyną rozwiązłości, ale napełniajcie się Duchem.

Pierwszy zwrot w wersecie 18 zawiera cytat ze starotestamentowego tekstu mądrościowego, ostrzegający przed rozmiłowaniem w winie¹.

Paweł przeciwstawia się upijaniu i traceniu kontroli nad tym, co się mówi i robi, niezależnie od tego, jaki napój alkoholowy czy środek narkotyczny by się przyjmowało.

Paweł krytykuje pijaństwo na podstawie skutku, do jakiego ono prowadzi: rozwiązłości, ruiny, do której dochodzi z powodu braku umiaru lub odrzucenia ograniczeń, oraz przeciwieństwa mądrego postępowania zalecanego w 5,15.

Święty Jan Chryzostom komentuje: „**Nieumiarkowane oddawanie się picciu czyni człowieka lekkomyślnym, namiętnym, podatnym na upadki, gniew i surowość. Wino zostało nam dane dla radowania się, a nie dla upojenia**”.

Rysując zaskakujący kontrast, Paweł mówi czytelnikom: napełniajcie się Duchem zamiast winem.

- Dlaczego Paweł uważał napełnianie się Duchem za alternatywę dla upojenia alkoholowego?

Podczas zesłania Ducha Świętego sceptyczni obserwatorzy oskarżyli napełnionych Duchem apostołów, że „**upili się młodym winem**” z powodu radosnego uwielbienia, jakie oddawali Bogu (Dz 2,13).

Wydaje się prawdopodobne, że zarówno Paweł, jak i Łukasz pojmują dar Ducha jako wypełnienie obietnic mesjańskich, mówiących o wielkiej obfitości „wina” (Iz 25,6; 55,1-2; Jl 2,24-26; Am 9,13-14), które symbolizowało pełnię życia i radości obiecaną przez Boga swemu ludowi.

W Nowym Testamencie Duch przynosi radość i uniesienie².

Chociaż Paweł sądzi, że jego czytelnicy zostali już opieczętowani Duchem Świętym, zaleca im jednak, by „napełniali się” Duchem.

Strona bierna czasownika oznacza, że to Bóg dokonuje tego napełnienia, natomiast użycie trybu rozkazującego czasu teraźniejszego wskazuje, że Paweł pragnie, aby jego czytelnicy nabrali nawyku napełniania się Duchem³.

Dzieje Apostolskie po zesłaniu Ducha Świętego wielokrotnie opisują chrześcijan napełnionych Duchem, którzy podczas przesłuchań dawali świadectwo o swoim Panu, czynili cuda czy znosili z radością prześladowanie (Dz 4,8.31; 7,55; 13,9.52).

---

¹ Zwrot „nie upijajcie się winem” pochodzi z wersji Prz 23,30 obecnej w Septuagincie i nie ma go w Biblii Hebrajskiej, na której przede wszystkim opierają się współczesne przekłady.

² Zob. Dz 13,52; Rz 14,17; Ga 5,22; 1 Tes 1,6

³ Występujący tu w oryginale greckim słowo **plerousthe** ma dosłownie formę trybu rozkazującego strony biernej czasu teraźniejszego – przyp. tłum.

Inne teksty Pawłowe nakłaniają chrześcijan, by „**byli rozpaleni Duchem**”⁴ (Rz 12,11 RSV) oraz „**postępowali według ducha**” (Ga 5,16-25; zob. Rz 8,3-14)⁵.

[5,19] [napełniajcie się Duchem], przemawiając do siebie wzajemnie psalmami i hymnami, i pieśniami pełnymi ducha, śpiewając i wysławiając Pana w waszych sercach.

W tym wypadku celem napełnienia Duchem jest oddawanie kultu oraz wzajemne budowanie wspólnoty.

Po nakazie „napełniajcie się Duchem” w wersecie 18 następuje w wersetach 19-21 pięć greckich imiesłówów, wskazujących działania objawiające obecność Ducha.

Pierwsze cztery opisują kult chrześcijański, piąty zaś, „**bądźcie sobie wzajemnie poddani**” (w.21), ukazuje relacje chrześcijańskie i zostanie omówiony w kolejnych dwóch rozdziałach.

Pierwszym działaniem, które powinni podjąć wierni, jest napełnianie się Duchem Świętym, przemawiając do siebie wzajemnie psalmami i hymnami, i pieśniami pełnymi ducha. Brzmi to nieco dziwnie.

Czy chrześcijanie mają się zachowywać jak bohaterowie opery czy musicalu, porozumiewając się między sobą za pomocą melorecytacji?

Jeśli jednak zastanowimy się nad psalmami biblijnymi, na przykład 95,100,105,106 i 107 oraz klasycznymi hymnami, takimi jak **Adeste fideles**, to zauważymy, że pieśni religijne często zwracają się do wiernych, wzywając ich do oddania czci Bogu lub opowiadania sobie nawzajem Jego wielkich dzieł.

„Psalmy”, „hymny” i „pieśni pełne ducha” oznaczają podobnie śpiew religijny, aczkolwiek to ostatnie określenie wskazuje na pieśni natchnione przez Ducha.

„Psalmy” mogą się odnosić do śpiewania lub melorecytacji Księgi Psalmów, lub też mogą oznaczać chrześcijańskie kantyki, takie jak **Pieśń Zachariasza** i **Pieśni Maryi** zapisane w Łk 1.

Drugi i trzeci imiesłów opisuje jedno działanie.

---

⁴ W Biblii Tysiąclecia i Biblii Paulistów: „Bądźcie płomiennego ducha” – małą literą, by uniknąć jednoznacznego wskazania na Ducha Świętego – przyp. tłum.

⁵ Biblia Tysiąclecia daje „ducha” małą literą, natomiast Biblia Paulistów – wielką. Są to za każdym razem interpretacje słuchaczy, w tekstach starożytnych bowiem nie było podziału na wielkie i małe litery – przyp. tłum.

Zwrot śpiewając i wysławiając Pana w waszych sercach jasno ukazuje, że chrześcijanie mają śpiewać Jezusowi (w Nowym Testamencie słowo „Pan” odnosi się zwykle do Chrystusa) nie tylko przy użyciu słów, lecz także wznosząc do Niego swoje najskrytsze ja.

Grecki czasownik przełożony jako „wysławiając” wskazuje na używanie w kulcie przy tych okazjach instrumentów strunowych⁶.

Chociaż ten rodzaj śpiewu można podjąć w dowolnej chwili, odbywa się to szczególnie na spotkaniach liturgicznych wspólnoty.

Oprócz różnych tekstów nowotestamentowych, które powstały być może jako hymny (Flp 2,6-11; Kol 1,15-20; Ap 4,8.11; 5,9-10.12-13), mamy też świadectwo pozabiblijne mówiące, że **pierwsi chrześcijanie śpiewali Jezusowi pieśni uwielbienia**.

Około 112 roku n.e. Pliniusz Młodszy, rzymski zarządca Bitynii w dzisiejszej Turcji, napisał do cesarza Trajana, że na swoich spotkaniach chrześcijanie mają zwyczaj „śpiewać na przemian pieśni ku czci Chrystusa jako Boga”⁷.

[5,20] Dziękujcie zawsze za wszystko Bogu Ojcu w imię Pana naszego Jezusa Chrystusa.

Czwarty imiesłów odnosi się do kolejnego zachowania objawiającego Ducha – **dziękujcie zawsze za wszystko**.

Chociaż czasownik o znaczeniu „dziękujcie” to **eucharisteo**, nie wskazuje on wyłącznie na celebrowanie Wieczerzy Pańskiej, ale odnosi się raczej do wszelkiego wielbienia Boga i dziękowania Mu za Jego dary: indywidualnie, na spotkaniach modlitewnych w gronie rodziny i domowników, a także na celebracjach eucharystycznych.

W I wieku zgromadzenia w Kościele musiały być wystarczająco małe, by móc się zmieścić w prywatnych domach, a Eucharystia była celebrowana w kontekście posiłku (1 Kor 11,17-21: „**Udzielając tych pouczeń nie pochwalam was i za to, że schodzicie się razem nie na lepsze, ale ku gorszemu. Przede wszystkim słyszę - i po części wierzę - że zdarzają się między wami spory, gdy schodzicie się razem jako Kościół. Zresztą nawet muszą być wśród was rozdarcia, żeby się okazało, którzy są wypróbowani. Tak więc, gdy się zbieracie, nie ma u was spożywania Wieczerzy Pańskiej. Każdy bowiem już wcześniej zabiera się do własnego jedzenia, i tak się zdarza, że jeden jest głodny, podczas gdy drugi nietrzeźwy.**”).

⁶ Biblia Tysiąclecia tłumaczy **psallontes** w 5,19 jako „wysławiając” wskutek czego wspomniany przez autora niuans znika, ale występujący tu grecki czasownik **psallo** oznacza zasadniczo śpiew przy wtórze instrumentu strunowego i w innych miejscach, np. Ps 68,22; 98,4; 105,2; 147,7, przekłada go jako „grajcie” – przyp. tłum.

⁷ Pliniusz Młodszy, Listy, 10,96, tłum. polskie: Pierwsi świadkowie, s.362

Chrześcijanom świeżo nawróconym z pogaństwa te radosne celebracje mogły się wydawać zbliżone do jedzenia i picia, które towarzyszyło składaniu ofiar pogańskich⁸, i fakt ten może wyjaśniać uderzające zestawienie ze sobą przez Pawła upijania się oraz napełniania się Duchem.

Podobnie jak w przypadku modlitw liturgicznych Kościoła katolickiego, Paweł naucza, że uwielbienie to należy zanosić Bogu Ojcu w imię Pana naszego, Jezusa Chrystusa.

Nie oznacza to przede wszystkim kończenia modlitw wyrażeniami „w imię Jezusa” czy „przez Chrystusa, Pana naszego”, chociaż jest to wspólny zwyczaj.

„Imię” przedstawia osobę, więc składanie dziękczynienia „w imię naszego pana Jezusa Chrystusa” oznacza wychwalanie Boga i dziękowanie Mu w **zjednoczeniu z Jezusem**, ze świadomością, że nasza relacja z Ojcem istnieje w umiłowanym Synu i przez Niego.

Jednoczącym wątkiem, przenikającym wersety 3-20 rozdziału piątego, jest **liturgia życia** (Rz 12,1-2: „**A zatem proszę was, bracia, przez miłosierdzie Boże, abyście dali ciała swoje na ofiarę żywą, świętą, Bogu przyjemną, jako wyraz waszej rozumnej służby Bożej. Nie bierzcie więc wzoru z tego świata, lecz przemieniajcie się przez odnawianie umysłu, abyście umieli rozpoznać, jaka jest wola Boża: co jest dobre, co Bogu przyjemne i co doskonale.**”), składanie Bogu miłego Mu kultu, tak jak uczynił Jezus swoją ofiarą (Ef 5,2).

Czynimy to przez:

- ❖ powstrzymanie się od naśladowania nieczystej mowy i zachowania otaczających nas ludzi, którzy nie są posłuszni Bogu (w.3-7),
- ❖ umożliwianie, aby nasze światło – wyrażające się w słowach i uczynkach, które są prawe, sprawiedliwe i prawdziwe – świeciło w świecie (w.8-14),
- ❖ rozeznawanie, co jest prawdziwą mądrością (w.15-16) i jakiego postępowania Jezus od nas oczekuje (w.17), a także
- ❖ podejmowanie razem z innymi pełnego Ducha wielbienia Boga oraz dziękczynienia dla niego przez Jezusa Chrystusa (w. 18-20).

---

⁸ Jak się wydaje, niektórzy niedojrzali chrześcijanie w Koryncie nie zdawali sobie sprawy z tej różnicy (zob. 1 Kor 11,20-22)

Rozważanie i zastosowanie praktyczne (Ef 5,18-20)

Ludzie „imprezują” dzisiaj tak samo, jak czynili to zawsze. Alkohol i inne środki odurzające wciąż napędzają wiele spotkań towarzyskich i mogą prowadzić do hulawczych i niemoralnych zachowań.

Jakkolwiek pokusa nadużywania alkoholu i obecność ludzi z uzależnieniem powinny wzbudzać w nas ostrożność, umiarkowane spożywanie alkoholu wśród chrześcijan występuje i ma podstawy w Piśmie Świętym (Ps 104,15; Syr 31,27-28; J 2,3-10; 1 Tm 5,23).

W analizowanym tekście Paweł zajmuje się w pierwszej kolejności nie pijaństwem, lecz zachęcaniem chrześcijan, aby „napełniali się Duchem” i okazywali opisywane przez niego zachowania przepełnione Duchem.

Nakaz ten może brzmieć dziwnie dla katolików, którzy sądzą zgodnie z prawdą, że otrzymali Ducha Świętego w chrzcie i bierzmowaniu.

Jednakże Dzieje Apostolskie opisują przypadki napełnienia Duchem, które miały miejsce po chrzcie, a liturgia zawiera modlitwy takie jak następująca:

„**Spraw, abyśmy posileni Ciałem i Krwią Twojego Syna, i napełnieni Duchem Świętym, stali się jednym ciałem i jedną duszą w Chrystusie**” (trzecia modlitwa eucharystyczna).

➤ Dlaczego wymagamy ponownego napełnienia?

David du Plessis, słynny kaznodzieja zielonoświątkowy, podał prosty powód: „Ponieważ przeciekamy!”.

Między początkowym doświadczeniem zbawienia a ostatecznym zbawieniem w chwili drugiego przyjścia Chrystusa chrześcijanie stale potrzebują odnawiania się w łasce Ducha.

Poza tym Bóg jest tak wielki, że nigdy nie osiągamy całkowitego napełnienia całą Jego Pełnią (3,19).

Nakłaniając czytelników, aby „**napełniali się Duchem**”, Paweł wskazuje, że jest to coś, co musimy wybrać, mimo że jasne jest, iż to bóg dokonuje napełnienia.

➤ A zatem co należy do nas?

Poza zapraszaniem Ducha przez oddawanie Bogu czci w pieśniach oraz nieustannym dziękczynieniem szczególnie pouczające są dwa teksty ewangeliczne.

W J 7,37-39 Jezus mówi: „**Jeśli ktoś jest spragniony, a wierzy we Mnie – niech przyjdzie do Mnie i pije! Jak rzekło Pismo: Rzeki wody żywej popłyną z jego wnętrza. A powiedział to o Duchu, którego mieli otrzymać wierzący w Niego**”.

We fragmencie tym trzy czasowniki opisują ludzi, którzy otrzymują „**rzeki wody żywej**”:

- ✚ Spragnieni
- ✚ Ci, którzy przychodzą do Jezusa
- ✚ Ci, którzy w Niego wierzą.

W Łk 11,9-13: „**Ja wam powiadam: Proście, a będzie wam dane; szukajcie, a znajdziecie; kołaczcie, a otworzą wam. Każdy bowiem, kto prosi, otrzymuje; kto szuka, znajduje; a kołaczącemu otworzą. Jeżeli którego z was, ojców, syn poprosi o chleb, czy poda mu kamień? Albo o rybę, czy zamiast ryby poda mu węża? Lub też gdy prosi o jajko, czy poda mu skorpiona? Jeśli więc wy, choć źli jesteście, umiecie dawać dobre dary swoim dzieciom, o ileż bardziej Ojciec z nieba da Ducha Świętego tym, którzy Go proszą.**” Jezus namawia uczniów, by prosili, szukali i kołatali, zapewniając ich, że Ojciec niczego bardziej nie pragnie udzielać swoim dzieciom niż Ducha Świętego.

Kiedy już poprosimy pełni wyczekiwania o łaskę Ducha Świętego i otworzymy się jak Maryja na wszystko, czegokolwiek Bóg będzie pragnął (Łk 1,38), sensownie jest poświęcić się czynnościom cechujących ludzi napełnionych Duchem:

- ❖ wspólnemu śpiewowi,
- ❖ oddawaniu Panu czci w naszych sercach i
- ❖ „**dziękowaniu zawsze za wszystko Bogu Ojcu w imię pana naszego, Jezusa Chrystusa**”.

Czyniąc to, zapraszamy Ducha – jak ktoś, kto podnosi żagiel, żeby złapać wiatr.

Wielu świętych kładło nacisk na modlitwę o Ducha.

Święty Serafin z Sarowa (1759-1833) nauczał, że celem każdej praktyki pobożnej i samego życia jest otrzymanie Ducha Świętego.

Papież Jan Paweł II codziennie odmawiał modlitwę o Ducha Świętego, którą dał mu jego ojciec, kiedy był on jeszcze chłopcem⁹:

Duchu Święty, proszę Cię o
dar mądrości do lepszego poznawania Ciebie i Twoich doskonałości Bożych,
dar rozumu do lepszego zrozumienia ducha tajemnic wiary świętej,
dar umiejętności, abym w życiu kierował się zasadami tejże wiary,
dar rady, abym we wszystkim u Ciebie szukał rady i u Ciebie ją zawsze znajdował,
dar męstwa, aby żadna bojaźń ani względy ziemskie nie mogły mnie od Ciebie oderwać,
dar pobożności, abym zawsze służył Twojemu Majestatowi z synowską miłością,
dar bojaźni Bożej, abym lękał się grzechu, który Ciebie, o Boże, obraża.
Amen.

---

⁹ Jan Paweł II, Przekroczyć próg nadziei, RW KUL, Lublin, s.115

Czy to w naszej osobistej modlitwie, czy w modlitwie wspólnotowej, jeśli będziemy stale prosić Boga, żeby napełnił nas i prowadził swoim Duchem, **On to uczyni**.